

Lost in translation - Kan lärares praktiska kunskaper översättas till professionellt språk?

Presentationen kan ses som ett inlägg i diskussionen kring lärares brist på yrkesspråk. Denna ofta påstådda brist tillsammans med uttalanden om att lärare knappast tar till sig forskningsbaserad kunskap medverkar till att vi ser bilder framför oss av lärare som en isolerad folkstam utan kontakt med varandra eller världen utanför. Utan möjlighet att varken formulera eller utveckla sitt kunnande. Vi vill utmana den bilden och istället på ett mer ödmjukt sätt närma oss den särskilda problematik som yrkesspråkande innebär? Kanske det finns ett professionellt språk om vi bara lyssnar? Kanske handlar den påstådda avsaknaden av yrkesspråk om att något väsentligt går förlorat i transponeringen mellan berättelserna och vad som traditionellt karaktäriseras som ett ”professionellt yrkesspråk”. Kanske förloras det avgörande innehållet i själva översättningsprocessen?

En stor del av det som lärare praktiskt kan genomföra är erfarenhetsbaserat och beskrivs ofta som tyst. Denna typ av kunnande är svår att få fatt på, svårt att formulera. Med hjälp av exempel från våra tidigare studier, i vilka vi låtit lärare formulera sitt kunnande, visar vi fram vilka slags erfarenheter lärare för fram som avgörande för utvecklingen av sådant kunnande? Genomgående i vårt material visar sig sådana erfarenheter handla om när lärare lyckats upprätta en speciell relation till eleven. Det handlar om magiska stunder av insiktsfull närvaro, beskrivna som närmast himmelska ögonblick. Det verkar också som om sådana insikter förändrar lärarnas förhållningssätt, ställer alla erfarenheter i ett nytt ljus. De löser upp beprövade sammanhang, utmanar säkerheten, ställer fler frågor än svar. Här finns med andra ord en enorm potential för utveckling (och för de flesta lärare också en belöning i yrket).

Kan den här typen av kunnande överföras till någon annan, till en novis? Kan ett personligt kunnande knutet till en speciell kontext transponeras till allmän kunskap och förståelse? Möjligheten är troligen liten om vi försöker använda oss av ett ”exakt” språk, det språk som gör det möjligt att exakt definiera, beskriva, standardisera och systematiskt överföra kunskap från en yrkesgeneration till nästa. Chansen är dock större om vi lyssnar till det språk som lärare använder. En analys av lärarnas formuleringar visar att det handlar om att i språket konstruera exempel, analogier, bilder - metaforer. En lärare ser till exempel sig själv och sitt yrkesutövande som ”trädgårdsmästare” medan en annan ser på sitt professionella jag som ”tränare”. Vi vill hävda att bruket av metaforerna är inte bara ett sätt att beskriva verksamheten. De är inte heller ett substitut för mer adekvata och exakta begrepp, utan de utgör verktyg för att förmedla insikt och praktiskt kunnande. Därför blir det viktigt för den professionella utvecklingen att studera vilka bilder som används och vad de i så fall öppnar upp eller utesluter? Detta blev tydligt hos

lärarna när de ställdes inför sin och andras metaforiska förståelse. ”Kan pelargoner spela back”? Är det bara läraren som ska vattna plantorna?

Vi vill mena att lärare i sin kamp för upprättandet av ett professionellt språk inte bör glömma bort det erfarenhetsbaserade (praktiska) kunnandet och det språk som hanterar detta. Ett sådant språk kan inte göras om till ”akademiskt” eller ”beprövat” utan att det förlorar sin kraft, och det behöver inte heller vara tyst. Lärarkåren kanske mer uttalat och medvetet ska erkänna det, sätta det i spel och undersöka hur det kan utvecklas. Varför inte, i strävan efter ett professionellt språk, inleda ett kvalificerat samtal om det som är, det självklara, om det erfarenhetsbaserade och praktiska kunnandet och dess språk?

Ulla-Karin Nordänger, Kalmar högskola, ulla-karin.nordanger@hik.se
Per Lindqvist, Kalmar högskola, per.lindqvist@hik.se